

Регіональне управління та місцеве самоврядування

УДК 35.076

Дегтяр Андрій Олегович

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління та підприємництва
Національний аерокосмічний університет імені М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Дегтяр Андрей Олегович

*доктор наук по государственному управлению, профессор,
профессор кафедры публичного управления и предпринимательства
Национальный аэрокосмический университет имени М.Е. Жуковского
«Харьковский авиационный институт»*

Diegtiar Andrii

*Doctor of Public Administration, Professor,
Professor of the Department of Public Administration and Entrepreneurship
N. Ye. Zhukovskiy State Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute"
ORCID: 0000-0003-3258-447X*

Тесаловський Олексій Борисович

*аспірант кафедри публічного управління та підприємництва
Національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Тесаловский Алексей Борисович

*аспирант кафедры публичного управления и предпринимательства
Национального аэрокосмического университета имени М.Е. Жуковского
«Харьковский авиационный институт»*

Tesalovskyi Oleksii

*Post-Graduate Student of the
Department of Public Administration and Entrepreneurship
N. Ye. Zhukovskiy State Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute"*

**ОСОБЛИВОСТІ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ОРГАНАХ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ОСОБЕННОСТИ СВЯЗЕЙ С ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ В ОРГАНАХ
МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ
FEATURES OF PUBLIC RELATIONS IN LOCAL SELF-
GOVERNMENT BODIES**

Анотація. У статті розглянуто особливості зв'язків з громадськістю в органах місцевого самоврядування. Доведено, що рівень управління соціумом безпосередньо знаходиться в залежності від специфіки функціонування служб зі зв'язків з громадськістю на місцевому рівні. Визначено головні цілі PR для органів місцевого самоврядування. З'ясовано ряд тенденцій розвитку зв'язків з громадськістю місцевого самоврядування: першою тенденцією є їх інституціоналізація, що включає нормативно-правове та організаційне оформлення. Друга тенденція – розширення інформаційно-комунікаційного ресурсу на основі сучасних технічних засобів і соціальних технологій. Третьою тенденцією – можна вважати становлення інформаційно-аналітичного забезпечення зв'язків з громадськістю, яке є основою інформаційно-аналітичної діяльності органів місцевого самоврядування. Обґрунтовано, що абсолютний перехід до симетричних двосторонніх комунікацій місцевої влади і населення цілком можливо досягти при дотриманні ряду умов: розвиток місцевого самоврядування як суб'єкта політичної діяльності, децентралізація державної влади, участь громадян у підготовці, прийнятті, реалізації управлінських рішень, присутність політичної волі у суб'єктів місцевої влади з питання активізації участі громадян у місцевому самоврядуванні.

Запропоновано розробити програму розвитку зв'язків з громадськістю органів місцевого самоврядування. Такий проект доцільно було б здійснити у великих територіальних громадах на термін 3-5 років. Це має бути свого роду стратегія розвитку зв'язків з громадськістю

місцевої влади, в якій визначені пріоритети, цілі та основні завдання довготривалої комунікації, етапи, цільові групи та план роботи з кожною з них, фінансування, організаційні форми роботи, комунікативні напрямки, функціональні обов'язки та кадровий склад служб із зв'язків з громадськістю місцевого органу влади.

Ключові слова: міське самоврядування, громадськість, органи місцевого самоврядування, зв'язки з громадськістю, інформаційно-комунікаційна взаємодія.

Аннотація. В статье рассмотрены особенности связей с общественностью в органах местного самоуправления. Доказано, что уровень управления социумом непосредственно находится в зависимости от специфики функционирования служб по связям с общественностью на местном уровне. Определены главные цели PR для органов местного самоуправления. Выявлен ряд тенденций развития связей с общественностью местного самоуправления: первой тенденцией является их институционализация, что включает нормативно-правовое и организационное оформление. Вторая тенденция – расширение информационно-коммуникационного ресурса на основе современных технических средств и социальных технологий. Третьей тенденцией можно считать становление информационно-аналитического обеспечения связей с общественностью, которое является основой информационно-аналитической деятельности органов местного самоуправления. Обосновано, что абсолютный переход к симметричным двусторонним коммуникациям местной власти и населения вполне возможно добиться при соблюдении ряда условий: развитие местного самоуправления как субъекта политической деятельности, децентрализация государственной власти, участие граждан в подготовке, принятии, реализации управленческих решений, присутствие политической воли у субъектов местной власти по вопросу активизации участия граждан в местном самоуправлении.

Предложено разработать программу развития связей с общественностью органов местного самоуправления. Такой проект целесообразно было бы осуществить в крупных территориальных общинах на срок 3-5 лет. Это должно быть своего рода стратегия развития связей с общественностью местной власти, в которой определены приоритеты, цели и основные задачи долгосрочной коммуникации, этапы, целевые группы и план работы с каждой из них, финансирования, организационные формы работы, коммуникативные направления, функциональные обязанности и кадровый состав служб по связям с общественностью местного органа власти.

Ключевые слова: *местное самоуправление, общественность, органы местного самоуправления, связи с общественностью, информационно-коммуникационная взаимодействие.*

Summary. *The article considers the features of public relations in local self-government bodies. It is proved that the level of social management directly depends on the specifics of the functioning of public relations services at the local level. The main PR goals for local self-government bodies are defined. A number of trends in the development of public relations of local self-government are clarified: the first trend is their institutionalization, including regulatory and organizational design. The second trend is the expansion of the information and communication resource based on modern technical means and social technologies. The third trend can be considered the formation of information and analytical support for public relations, which is the basis for information and analytical activities of local self-government bodies. It is proved that an absolute transition to symmetrical two-way communications between local authorities and the population is quite possible to achieve if a number of conditions are met: the development of local self-government as a subject of political activity, the decentralization of state power, the participation of citizens in the preparation, adoption, implementation of managerial decisions, the presence of political will*

among local authorities on the issue of activating the participation of citizens in local self-government.

It is proposed to develop a program for the development of public relations of local self-government bodies. It would be advisable to implement such a project in large territorial communities for a period of 3-5 years. This should be a kind of strategy for the development of public relations of the local government, which defines the priorities, goals and main tasks of long-term communication, stages, target groups and work plan with each of them, financing, organizational forms of work, communication directions, functional responsibilities and personnel of public relations services of the local government.

Key words: *local self-government, public, local self-government bodies, public relations, information and communication interaction.*

Постановка проблеми. Одним з важливих інститутів політичної системи України є інститут місцевого самоврядування, самостійність і гарантованість функціонування якого віднесені до основ конституційного ладу України. Досі в різних регіонах виробляються пропозиції щодо подальшого рівномірного розвитку місцевого самоврядування, включаючи невід'ємні зміни в принципах і моделях становлення органів самоврядування, правової, соціально-нормативної та фінансово-економічної основ їх функціонування.

Реформування всієї системи влади, включаючи місцеву, повинно полягати не тільки в тому, щоб зміцнити самостійність і відповідальність всіх її рівнів та інститутів, але і в тому, щоб влада будувалася і діяла як демократична структура, тісно пов'язана з громадянами і спирається на їх волю і думку, виражені засобами представницької і прямої демократії, відповідними механізмами і технологіями зв'язків з громадськістю.

Рівень управління соціумом безпосередньо знаходиться в залежності від специфіки функціонування служб зі зв'язків з громадськістю на

місцевому рівні. На місцевому рівні органи влади часто використовують комунікативну функцію і спілкування з громадянами, здійснюване на постійній основі. Завдяки PR-службам органи місцевої влади та управління стають механізмом формування громадянського суспільства.

Сьогодні очевидні труднощі і проблеми в розвитку цих служб, багато в чому пов'язані з системними змінами в Україні. Саме місцевій адміністрації належатиме активна роль в ініціюванні та підтримці того діалогу, який дозволить врахувати найрізноманітніші точки зору і створити всі умови для створення симетричної моделі зв'язків з громадськістю місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі приділяється увага дослідженню сутності зв'язків з громадськістю в органах публічного управління їм присвячені роботи таких зарубіжних і вітчизняних дослідників, Андрійчук Т.С. [3], Бажинова О.А. [1], Бебик В.М. [2], Ворона П.В. [4], Гошовська В.А. [4], Дідух А.Я. [3], Козаков В.М. [6], Крутій О.М. [7], Лопушинський І.П. [4], Рашковська О.В. [6], Ребкало В.А. [6], Романенко Є.О. [6], Шайгородський Ю.Ж. [3] та ін. Разом з тим зважаючи на складність і багатогранність проблеми залишається ще багато теоретичних і практичних прогалин в її дослідженні. Зокрема, недостатньо розкритою особливості зв'язків з громадськістю в органах місцевого самоврядування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є узагальнення особливостей зв'язків з громадськістю в органах місцевого самоврядування та надання пропозицій з їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. В ідеалі за своєю суттю місцеве самоврядування – це широка, зацікавлена, активна участь самих громадян у вирішенні проблем, що їх безпосередньо стосуються [1]. Орган місцевого самоврядування – це орган влади, який максимально наближений до громадян і разом з тим несе відповідальність за надання більшості

публічних послуг, будучи, таким чином, інстанцією, в яку зазвичай звертаються громадяни з різних питань [2, с. 56].

Звичайно, на сьогоднішній день в Україні існують лише деякі передумови для формування місцевих спільнот в такому розумінні, де основою влади повинні стати самі жителі, які проживають у територіальних громадах. Визнаючи актуальність зміцнення позицій місцевого самоврядування, населення в своїй більшості не готове до особистої активної участі у відстоюванні своїх інтересів у співтоваристві. Найбільша готовність спостерігається лише на виборах і при колективному благоустрої навколишніх територій.

Місцеве самоврядування, як будь-який інший соціальний інститут, виникло з назрілих потреб суспільства. До них відносяться самостійна організація і діяльність під власну відповідальність щодо вирішення нагальних місцевих проблем життєдіяльності та життєзабезпечення суспільства. Такі проблеми доцільно вирішувати на місці організованому населенню, яке є найважливішим і ключовим суб'єктом соціальної діяльності місцевого самоврядування, а не представникам держави (наприклад, проблеми ЖКГ, побутове обслуговування, охорона здоров'я, соціальний захист тощо).

Місцеві органи влади мають зовсім іншу структуру і значення, на відміну від інститутів державної влади. Органи місцевого управління не є суб'єктами державної влади. Конституцією України встановлено, що місцеве самоврядування в межах своїх повноважень самостійно. Згідно з законодавством відповідно до принципу різноманіття форм місцевого самоврядування можуть бути сформовані різноманітні органи і структури місцевої влади [3, с. 69]. Всі органи місцевого самоврядування діляться за цілями і завданнями. Як правило, виділяють дві основні категорії місцевих органів влади. До першої відносять представницькі та законодавчі органи. До другої категорії органів місцевого самоврядування належить законодавчі

та виконавчі органи. Ця група органів представлена головою місцевого самоврядування і виконавчим органом – адміністрацією муніципального освіти. Це можуть бути такі інститути влади, як адміністрація, муніципалітет, управа та інші інститути.

Основна роль служб зі зв'язків з громадськістю в реалізації соціальної ролі місцевого управління пов'язана з комунікативним аспектом функціонування місцевих органів влади [4, с. 86]. Отже, можна виділити чотири головні цілі PR для органів місцевого самоврядування:

- завжди інформувати людей про політику, яка проводиться місцевими органами влади;
- надавати громадськості можливість висловлювати свою думку щодо нових проектів до прийняття рішення;
- інформувати щодо системи, за якою працює місцевий уряд та інформувати громадськість;
- пропагувати почуття громадянської гордості.

Виходячи з перерахованих вище цілей, можна зробити висновок, що основою роботи служб зі зв'язків з громадськістю місцевих органів влади є взаємодія з громадськістю.

Головний акцент у практиці роботи PR-служб місцевого самоврядування ставиться на регулярній інформаційній діяльності. Вони оперативно інформують громадськість про поточну діяльність та прийняті рішення місцевих органів влади, перспективи та плани [5, с. 168]. В даний час в реалізації інформаційної політики місцевої влади активно і ефективно використовуються Інтернет-комунікації, в першу чергу, блоги, офіційні сайти, соціальні мережі.

У сучасному суспільстві закріпилася думка, що місцеве самоврядування є однією з обов'язкових умов формування і розвитку громадянського суспільства, головним принципом організації влади в державі і необхідною основою будь-якого демократичного ладу.

Організація місцевого самоврядування відбувається на основі ряду загальних принципів [6, с. 13]. До них зараховують:

- організаційне відокремлення місцевого самоврядування, його органів у системі управління державою та взаємодія з органами державної влади у вирішенні спільних завдань;
- відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед населенням;
- різноманітність організаційних форм реалізації місцевого самоврядування;
- дотримання прав і свобод людини і громадянина;
- законність в організації та діяльності місцевого самоврядування;
- гласність діяльності місцевого самоврядування;
- самостійність населення у вирішенні питань місцевого значення;
- відповідність матеріальних і фінансових ресурсів місцевого самоврядування його повноваженням;
- поєднання колегіальності та єдиноначальності в діяльності місцевого самоврядування;
- державні гарантії місцевого самоврядування.

Основне досягнення діяльності сучасного інституту народовладдя в Україні залежить від зв'язку з громадськістю.

Прийняття того, що місцеве самоврядування є особливим суспільним інститутом і особливою формою влади, означає визнання існування колективного інтересу місцевої громади поряд з особистим інтересом кожної людини і державним інтересом, тобто місцевого інтересу.

Сучасна практика інформаційно-комунікаційної взаємодії місцевої влади і суспільства в Україні дозволяє виділити в цій сфері ряд тенденцій. Однією з основних тенденцій розвитку зв'язків з громадськістю місцевого самоврядування є їх інституціоналізація, що включає нормативно-правове та організаційне оформлення.

Друга тенденція у розвитку зв'язків з громадськістю місцевого самоврядування-розширення інформаційно-комунікаційного ресурсу на основі сучасних технічних засобів і соціальних технологій.

Сьогодні, враховуючи нові реалії і можливості, необхідно прагнути до всеосяжного характеру і в той же час вибіркової, точкової і конкретності місцевих зв'язків з громадськістю: чим далі, тим частіше влада потребує конкретних PR-проектів по больових сферах життя місцевого співтовариства (благоустрій, безпека, ЖКГ, екологія, нацпроекти і т. д.). Крім того, зв'язки з громадськістю повинні бути сегментовані і диференційовані – це комунікації з цілком певними PR-діями і PR-аудиторіями (молодь, пенсіонери, бізнес-спільнота, громадські організації і т. д.).

Третьою важливою тенденцією в розвитку зв'язків з громадськістю можна вважати становлення інформаційно-аналітичного забезпечення зв'язків з громадськістю, яке є основою інформаційно-аналітичної діяльності органів місцевого самоврядування.

Суть інформаційно-аналітичної діяльності – це аналіз потенційно актуальної для соціуму інформації [7, с. 35]. Під інформаційно-аналітичним забезпеченням зв'язків місцевого самоврядування з громадськістю ми розуміємо процес збору та обробки інформації про стан суспільства, необхідної для прийняття оптимальних управлінських рішень з метою досягнення гармонізації відносин, що базуються на організаційних, кадрових, фінансових, правових, інформаційних, програмних, технічних і технологічних ресурсах. Основною метою інформаційного забезпечення в органах місцевого самоврядування є оперативне надання кінцевому користувачеві необхідного обсягу достовірної інформації для прийняття найбільш оптимальних рішень. Для цього застосовуються різні методи збору аналітично цінної інформації.

У діяльності зі зв'язків з громадськістю місцевого самоврядування

сьогодні досить активно використовуються такі методи, як: аналіз документів, опитування, моніторинг, метод експертних оцінок.

Розвиваючи аналітичний напрямок діяльності зі зв'язків з громадськістю, здійснюється щоденний моніторинг інформації в мережі Інтернет, друкованих ЗМІ, на телебаченні. Обов'язковим є контент-аналіз газет, регулярно аналізуються звернення і дзвінки громадян, повідомлення на цілодобовий номер мерії, в соціальних мережах на сторінках глави та керівників адміністрації міста.

Що стосується сучасних технологій, які використовуються в діяльності місцевого самоврядування, то сьогодні це, в основному, сучасні цифрові інформаційно-довідкові та комунікаційні системи, бази даних, засоби автоматизації документообігу та оформлення документів [8, с. 45]. У містах, активно використовуватися веб-технології, що включають постійне розміщення найбільш повної офіційної інформації на веб-серверах у відкритому доступі. Також застосовуються найбільш специфічні для інформаційно-аналітичної діяльності технології: управління взаємовідносинами з населенням (CRM, Customer Relationship Management); географічні інформаційні технології, інтернет технології, технології аналітичної обробки інформації, спільної роботи, побудови та експлуатації сховищ інформації, ситуаційних центрів. Однак широке повсюдне поширення технологій інтерактивного спілкування обмежене низьким рівнем техніко-технологічного забезпечення значної частини населення регіону.

Внаслідок обмеженості кола фахівців, які володіють навичками використання методології аналізу і прогнозування в області місцевого самоврядування, а також нестачі ресурсного і фінансового забезпечення, аналітична діяльність зв'язків з громадськістю місцевих органів влади знаходиться на досить низькому рівні.

Для ефективної інформаційно-аналітичної роботи в органах місцевого

самоврядування доцільно фахівців різних підрозділів, що займаються інформаційно-аналітичною діяльністю, об'єднати у функціональні робочі групи, навчивши і визначивши завдання аналізу та інформаційного забезпечення за принципами галузевого поділу; ці групи повинні складатися з координаторів, аналітиків, «інформаційників», технологів; для даної діяльності слід залучати співробітників, що володіють професійними знаннями в управлінні, аналітичній роботі, психології, соціології, політології, журналістиці, інформаційних технологіях [9, с. 17].

Органи місцевого управління повинні розробити дієві механізми отримання зворотного зв'язку з метою ефективного функціонування служб зі зв'язків з громадськістю. Так як далеко не всі форми прояву соціальної активності, пропонувані місцевою владою, викликають відповідну реакцію у місцевого співтовариства. До найбільш дієвих механізмів належать опитування громадської думки, зібрання громадян та публічні слухання.

У свою чергу соціальну активність громадян потрібно мотивувати методом гарантії підсумків подібної активності і пробудженням бажання сприяти людям у складній ситуації. Адептів місцевої спільноти спонукають до прийняття участі в управлінській діяльності всілякі соціальні чинники, які пов'язані з удосконаленням життя всієї спільноти. До таких факторів можна віднести можливість поліпшити якість життя городян, благоустрій території та ін. На суспільно-політичну активність громадян впливає ступінь відкритості місцевої влади і присутність ініціаторів подібної активності. Крім цього, потреба вибудувати систему постійної політичної просвіти населення необхідну для залучення представників місцевої спільноти в процес підготовки та прийняття рішень.

Абсолютний перехід до симетричних двосторонніх комунікацій місцевої влади і населення цілком можливо досягти при дотриманні ряду умов. До них відносяться: розвиток місцевого самоврядування як суб'єкта політичної діяльності, децентралізація державної влади, участь громадян у

підготовці, прийнятті, реалізації управлінських рішень, присутність політичної волі у суб'єктів місцевої влади з питання активізації участі громадян у місцевому самоврядуванні [10, с. 82]. Створюються умови участі членів місцевої спільноти в процесах прийняття рішень і максимально вільний доступ до ЗМІ, щоб залучити населення до даних процесів.

Переважно необхідним напрямком діяльності тут залишаються особисті контакти з місцевою спільнотою. Є потреба в розробці стандартів спілкування з населенням для того, щоб зробити всі види контактів максимально чемними, невимушеними і ефективними [10, с. 96]. У свою чергу діяльність PR-служб місцевого самоврядування орієнтована на встановлення зв'язків з різними суб'єктами, які здійснюють власну діяльність на території територіальної громади, забезпечення взаємодії між ними і місцевою владою.

Відкрита місцева влада – це влада, що дотримується сукупність основ інформаційної відкритості (в тому числі відкритості бюджету і готуються до прийняття рішень), доступності і простоти сприйняття відкритих даних, вплив думок громадян на дії влади, а також контроль громадян за ними на місцевому рівні.

У мережі Інтернет є величезний потенціал для реалізації громадської взаємодії та прояву відкритості місцевих органів влади. Для забезпечення відкритості територіальних громад необхідно наступне: надавати вичерпну інформацію про власні цілі, завдання та поточну діяльність; вести відкритий діалог з населенням за допомогою публічного обговорення місцевих проблем в мережі Інтернет; надавати громадянам можливість участі у прийнятті рішень; давати у відкритому доступі інформацію про підготовлювані до прийняття рішення та роз'яснювати їх громадянам; публікувати звіти про роботу зі зверненнями громадян; працювати з різними каналами комунікації для передачі даних в будь-якому форматі; розширювати методи, форми і способи отримання інформації; проводити

соціологічні дослідження щодо задоволеності населення рівнем відкритості даних.

Аналіз досвіду роботи інформаційно-аналітичних структур місцевого самоврядування, а також обговорення актуальних проблем зв'язків з громадськістю місцевої влади на науково-практичних конференціях практиків і вчених, показує необхідність розробки спільно з науковим співтовариством довгострокової програми розвитку зв'язків з громадськістю органів місцевого самоврядування. Такий проект доцільно було б здійснити у великих територіальних громадах на термін 3-5 років. Це має бути свого роду стратегія розвитку зв'язків з громадськістю місцевої влади, в якій визначені пріоритети, цілі та основні завдання довготривалої комунікації, етапи, цільові групи та план роботи з кожною з них, фінансування, організаційні форми роботи, комунікативні напрямки, функціональні обов'язки та кадровий склад служб із зв'язків з громадськістю місцевого органу влади. У програмі доцільно зробити пріоритетними:

- узгоджену взаємодію служб зі зв'язків з громадськістю та ЗМІ, вибудувати єдину систему інформування населення;
- використання сучасних інформаційних, аналітичних і комунікаційних технологій і методів діяльності зі зв'язків з громадськістю;
- оптимізацію роботи самих органів місцевого самоврядування;
- системну підготовку та підбір кадрів у сфері інформаційно-аналітичної діяльності та зв'язків з громадськістю;
- збагачення науково-методичної бази (сьогодні діяльність зі зв'язків з громадськістю в органах місцевого самоврядування вивчена недостатньо, а наукові дослідження тільки розгортаються);
- створення позитивного образу міста і його системи місцевого самоврядування в свідомості громадськості, розвиток у жителів муніципалітету почуття цивільної відповідальності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших

розвідок у даному напрямі. Таким чином зв'язки з громадськістю – це відповідальна організація комунікацій. Вона повинна передбачатися і застосовуватися з усією ефективністю в діяльності органів місцевого самоврядування. PR-служби орієнтовані на надання оперативних і стратегічних цілей органів місцевого самоврядування, в першу чергу в організації взаємодії з його зовнішнім середовищем. Таким чином, діяльність зі зв'язків з громадськістю є невіддільною частиною належного управління. Специфіка та особливості формування та становлення інституту PR в галузі місцевого управління в першу чергу залежать від проблем і протиріч розвитку демократії в Україні. Незважаючи на це, діяльність служб зі зв'язків з громадськістю в органах самоврядування покликана сприяти зростанню інформованості суспільства, становленню демократії та відкритості влади.

Література

1. Бажинова О.А. Взаємодія органів публічної влади з громадськістю як чинник демократизації державного управління. Державне будівництво. 2011. №2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2011_2_54.
2. Бебик В.М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшинз: монографія. Київ: МАУП, 2005. 440 с.
3. Влада і суспільство: діалог через громадські ради: монографія / Шайгородський Ю.Ж., Андрійчук Т.С., Дідух А.Я. та ін.; за заг. ред. Ю.Ж. Шайгородського. Київ: Паливода А. В., 2011. 148 с.
4. Ворона П.В., Гошовська В.А., Лопушинський І.П. Місцева влада в країнах пострадянського простору : монографія / За заг. ред. д. держ. упр. П.В. Ворони. Полтава : ПП Шевченко. 2016. 528 с.
5. Інформаційно-комунікативна діяльність органів публічної влади: монографія / В.С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.С. Куйбіди, О.В.

- Карпенка; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. Київ: Компринт, 2018. 363 с.
6. Козаков В.М., Рашковська О.В., Ребкало В.А., Романенко Є.О., Чаплай І.В. Державно-громадянська комунікація: шлях від кризи до взаємодії: монографія. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 288 с.
  7. Крутій О.М. Діалогова взаємодія органів державної влади та громадськості: монографія. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2008. 302 с.
  8. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні : колективна монографія / Кол. авт.; за заг. ред. Р.М. Плюща. Київ : Рідна мова. 2016. 744 с.
  9. Серант А.Й. Зв'язки з громадськістю у системі місцевих органів влади: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2008. 198 с.
  10. Шаульська Г.М. Механізми взаємодії громадськості з органами публічної влади в Україні: монографія / за заг. ред. Т.В. Мотренка. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2018. 200 с.

References

1. Bazhynova, O.A. (2011). Vzaiemodiia orhaniv publichnoi vlady z hromadskistiu yak chynnyk demokratyzatsii derzhavnoho upravlinnia. [Interaction of public authorities with the public as a factor of democratization of Public Administration.] *Derzhavne budivnytstvo. – State building.* 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2011_2_54. [in Ukrainian].
2. Bebyk, V.M. (2005). Informatsiino-komunikatsiinyi menedzhment u hlobalnomu suspilstvi: psykholohiia, tekhnolohii, tekhnika pablik ryleishynz. [Information and communication management in global society: psychology, technology, technique of public relations]. Kyiv: MAUP, [in Ukrainian].
3. Andriichuk, Yu.Zh., Didukh, T.S., Shaihorodskyi, Yu.Zh. (2011). *Vlada i*

- suspilstvo: dialoh cherez hromadski rady. [Power and society: dialogue through public councils]. Kyiv: Palyvoda A. V., [in Ukrainian].
4. Vorona, P.V., Hoshovska, V.A., Lopushynskyi, I.P. (2016). Mistseva vlada v krainakh postradianskoho prostoru [Local government in the post-soviet space]. Poltava: PP Shevchenko. [in Ukrainian].
  5. Kuibida, V.S., Karpenka, O.V. (2018). Informatiino-komunikatyvna diialnist orhaniv publichnoi vlady [Information and communication activities of public authorities]. Kyiv: Komprynt, [in Ukrainian].
  6. Kozakov, V.M., Rashkovska, O.V., Rebkalo, V.A., Romanenko, Ye.O., Chaplai, I.V. (2017). Derzhavno-hromadianska komunikatsiia: shliakh vid kryzy do vzaiemodii. [State-civil communication: the path from crisis to interaction]. Kyiv: DP «Vyd. dim «Personal», [in Ukrainian].
  7. Krutii, O.M. (2008). Dialohova vzaiemodiia orhaniv derzhavnoi vlady ta hromadskosti. [Dialogue interaction of public authorities and the public]. Kharkiv: Vyd-vo KharRI NADU "Mahistr", [in Ukrainian].
  8. Pliushch, R.M. (2016). Mistseve samovriaduvannia v umovakh detsentralizatsii vlady v Ukraini [Local self-government in terms of decentralization of power in Ukraine]. Kyiv: RIDNA MOVA. [in Ukrainian].
  9. Serant, A.I. (2008). Zviazky z hromadskistiu u systemi mistsevykh orhaniv vlady. [Public relations in the system of local government]. Lviv: LRIDU NADU, [in Ukrainian].
  10. Shaulska, H.M. (2018). Mekhanizmy vzaiemodii hromadskosti z orhanamy publichnoi vlady v Ukraini: [Mechanisms of interaction of the public with public authorities in Ukraine]. Kyiv: Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy, [in Ukrainian].